

Hoe vinden resultaten uit promotieonderzoek hun weg naar de spreekkamer van de kinderarts? Marij Bontemps draaide het om. Ze ondervond als kinderarts en bestuurder bij het St. Jansdal dat er meer nodig is om een goede arts te zijn dan alleen vakbekwaamheid. Maar waar zit 'm dat in? Het antwoord vond ze bij Aristoteles én in de spreekkamer. In oktober 2020 promoveerde ze aan de Universiteit voor Humanistiek op haar onderzoek naar praktische wijsheid.

‘Artsen moeten moresprudentie opbouwen’

Hoe heb je het aangepakt?

‘Ik heb kwalitatief empirisch onderzoek gedaan; twee jaar diabeteszorg van adolescenten geobserveerd. Daarnaast bestudeerde ik samenvattingen van maandelijkse patiëntbesprekingen door de medische staf – als voorzitter leidde ik meer dan honderd bijeenkomsten. Tien casussen heb ik dieper uitgeplozen. Ik ontdekte onder meer dat het toepassen van regels, richtlijnen en protocollen niet zomaar leidt tot goede zorg. Om patiënten goed te helpen, moeten artsen meanderen, improviseren. Praktische wijsheid bestaat onder andere uit het verantwoord bijbuigen van regels en richtlijnen.’

Dus praktische wijsheid is verantwoord van richtlijnen afwijken?

‘Ja, praktische wijsheid is voor elke patiënt de toelaatbare bandbreedte bepalen; ik noem dat: verantwoord schipperen. Bij diabeteszorg van adolescenten bijvoorbeeld moeten behandelaren terdege rekening houden met de context van de opgroeiende jongere: mogelijkheden en beperkingen van de persoon, het leefmilieu, sport, hobby's, school. Tijdelijk hogere bloedsuikers accepteren kan nodig zijn om het leven leefbaar te houden.’

Maar dat doen medisch specialisten toch al?

‘Uit mijn onderzoek blijkt dat medisch specialisten zich daarbij vaak onzeker voelen. Artsen weten dat wat zij doen het goede is, want zij kennen de situatie van de patiënt het beste. Een ander ziet alleen dat zij de richtlijnen niet volgen. Daarom is het belangrijk dat artsen zich gesteund weten door collega's, het netwerk om hen heen, de wetenschappelijke vereniging. Die steun kan hun onzekerheid reduceren en de gezamenlijke ontwikkeling van praktische wijsheid stimuleren.’

Wat moet er volgens jou veranderen?

‘Artsen moeten *moresprudentie* opbouwen, zoals juristen *jurisprudentie* bouwen. Vaker en structureel met elkaar, aan de hand van concrete patiëntencasus een open gesprek voeren over de ethiek van het dagelijkse werk. En vervolgens ook hun afwegingen en uitkomsten vastleggen – een database vormen – zodat ze later kunnen nagaan hoe zij gehandeld hebben en waarom, en zo van hun eigen ervaringen kunnen leren. Het gaat om evaluatiegesprekken waarbij ze nou eens niet met elkaar bespreken of ze keurig de richtlijnen hebben gevolgd of de kwaliteitsindicatoren gehaald. Alleen maar sturen op efficiency maakt praktische wijsheid kapot. Het gaat om samen reflecteren. Hebben we het goede gedaan? Hoe zou jij dit hebben aangepakt? Wat kunnen we hier allemaal van leren? Zoek elkaar op, durf je kwetsbaar op te stellen. Praktische wijsheid is ondervinden dat iedereen fouten kan maken, dat je er niet alleen voor staat, dat je met collega's kunt zoeken naar de betere oplossingen.’ VC

MARIJ DEED PROMOTIEONDERZOEK AAN DE UNIVERSITEIT VOOR HUMANISTIEK. EEN SAMENVATTING VAN HAAR PROEFSCHRIFT PRAKTISCHE WIJSHEID. DE ESSENTIE VAN PROFESSIONALITEIT IN MEDISCHE PRAKTIJEN IS TE LEZEN IN DE DATABASE [HTTPS://ETHICSOFCARE.ORG](https://ethicsofcare.org)